

Fig. 48. Søndre højkirkemurs 2. vinduesfag set mod syd (s. 3357). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *The second window bay of the southern high church wall, looking south.*

sideskibets gavltrekant sandsynligvis sammenbygget med den forhøjelse af $\dagger$ trappehuset, som fandt sted samtidig. Dette blev ligesom nordre arkademur øget med ca. 4 m i højden, og en stående fortanding blev afsat ved trappehusets 'sydvesthjørne' til den øvre del af hovedskibets vestgavl (jf. s. 3361); den kan erkendes både i facaden og bagmuren (jf. fig. 28c og 31c).¹⁷¹

4. FASE · SØNDRE HØJKIRKEMUR OG VESTGAVLENS ØVRE DEL

Byggeriet fortsatte o. 1300, og ændringen af fagdelingen blev gennemført, idet højkirkemuren i syd blev påbegyndt. Den blev inddelt i fem fag ved vinduer og hvælvforlæg, hvorved symme-

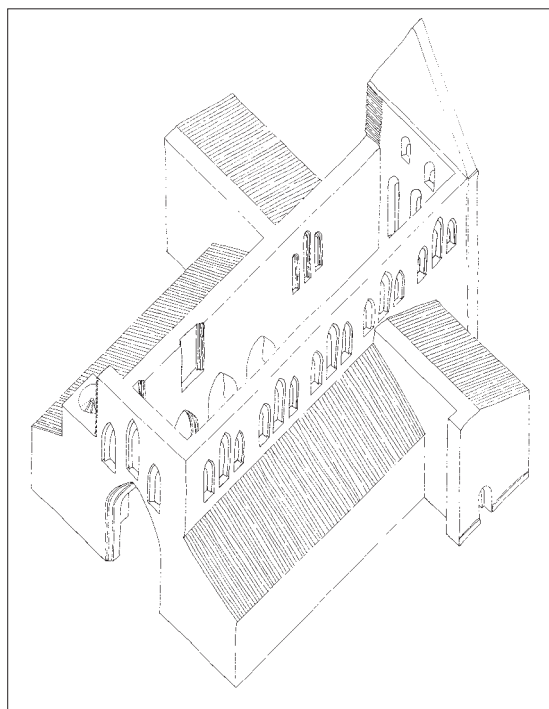

Fig. 47. Rekonstruktion af kirkens 4. byggefase, o. 1300, set fra sydvest. 1:600. Tegnet af Pia K. Lindholt 2022. – *Reconstruction of the fourth construction phase of the church, c. 1300, seen from the south west.*

Fig. 49. Søndre højkirkemurs 3. vinduesfag og hvælvfortanding mellem 3. og 4. fag set mod syd (s. 3357). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *The third window bay of the southern high church wall and vault tothing between the third and fourth bay, looking south.*

trien med triforieblændingerne og arkaderne nedenfor blev opgivet. Samtidig blev vestgavlen forhøjet i samme stil og til samme højde som den søndre højkirkemur.

Materiale og teknik. Søndre højkirkemur er opført i røde munkesten i munkeskifte med udglattede og skråtskårne fuger.¹⁵⁴ Skifterne falder mod vest, men der er ingen synlige tiltag for at forhindre dette (jf. s. 3354). Vinduernes vanger er do i lod. I facaden krager muren en smule ud over det nedre murværk, hvor sideskibets tag mødte muren jf. fig. 28d og 56).¹⁷² Et tilbagespring i bagmuren blev indlagt i det nye murværk (jf. fig. 50-52); i den vestre del, hvor det er synligt, er det

en halv sten dybt, mens det mod øst i koret kan have været ca. 20 cm dybt, da korets mure var tykkere end skibets.¹⁷³ Murværket er flere steder ødelagt af huller til yngre bindbjælker, som stabiliserer murene (s. 3378).

Murbehandling. På søndre højkirkemurs facade er der bevaret rester af en sandsynligvis oprindelig rød kalkning med påmalede, hvide fuger (fig. 172). Vinduernes smige var ligeledes kalkede (fig. 173). Murbehandling, som synes almindeligt forekommende igennem middelalderen, kendes udvendig på Torup Kirke (DK *Frborg* 1639) og indvendig i Kalundborg Vor Frue Kirke (DK *Holbæk* 3135), Sorø Kirke (DK *Sorø* 21), Århus

Fig. 50. Søndre højkirkemurs 4. vinduesfag set mod syd (s. 3357). Foto Arnold Mikkelsen 2021. — *The fourth window bay of the southern high church wall, looking south.*

Domkirke (DK Århus 336) og Søborg Kirke (DK Frborg 1101).¹⁷⁴

Vinduer. I hvert af de fem fag blev der opført en vinduestregruppe omgivet af hvælvvederlag (jf. ndf.). Vinduerne blev tilmuret ved de senmiddelalderlige hvælvs indsættelse o. 1450 (s. 3377), og det midterste i hver gruppe delvist ødelagt ved restaureringen 1868–71 (s. 3385). Hver gruppe bestod af et højt, slankt vindue omgivet af to lavere vinduer, som alle var spidsbuede og dobbeltsmiede med spidsvinklede false og stærkt skrånende sålbænk (fig. 48–53);¹⁷⁵ hvorvidt de to østligste fags vinduer havde de skrånende sålbænke, kan ikke afgøres.¹⁷⁶ Sålbænkenes højde i det tre vest-

ligste fag var formentlig omtrent den samme.¹⁷⁷ På ydersiden af lysningen er der en smal glasfals (jf. fig. 178a), og i hvert vindue er stikkets indre pudset indtil en halv sten fra falsen (jf. fig. 52).¹⁷⁸ Lignende vinduer med spidsvinklede false kendes fra Allerup Kirke (DK Odense 3617) og Fodsløtte Kirke (Langelands Sdr. Hrd.).¹⁷⁹

Hvælvvederlag. Omkring vinduesgrupperne er murværket klargjort til hvælv, så kor og skib skulle have stået med fem hvælvfag, som dog aldrig blev realiseret (fig. 48–53). Halvstensbrede, spidsbuede skjoldbuer med et halvstensdybt fremspring hviler på murfremspringet (jf. ovf.) og i murene. Imellem hvert bueslag er der stående fortandinger klar til

Fig. 51. Tidliggotisk vindue i søndre højkirke-murs 3. fag (s. 3357). Bemærk de afhuggede indre false og den delvise tilmuring, som er samtidig med opførelsen af triumfinuren (s. 3374). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *Early Gothic window in the third bay of the southern high church wall. Note the chopped-off interior bevelling and the partial bricking-up, which is contemporary with the building of the chancel arch wall.*

Fig. 52. Tidliggotisk vindue i søndre højkirkemurs 4. fag (s. 3357). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *Early Gothic window in the fourth bay of the southern high church wall.*

Fig. 53. Søndre høj Kirkemurs 5. vinduesfag set mod sydvest (s. 3357). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *The fifth window bay of the southern high church wall, looking south west.*

gjordbuer og kapper (fig. 53); dele af fortandingerne er i senere tider blevet borthugget. Et skifte over fortandingernes øverste skifte er der endnu et tilbagespring i murværket på ca. en kvart sten.

Bomhuller. I muren er der regelmæssigt placerede bomhuller fra $\dagger$ stilladser. I tredje og fjerde skifte over murudkragningen i facaden findes en række store huller, to skifter høje og ca. trekvartstensbrede (jf. fig. 28d); mellem den østre støttestille og østfløjen er hullerne rekonstrueret 1997-98 (s. 3390). Relativt kraftige bjælker har sandsynligvis tjent til at bære et hægestillads over sideskibets tagflade. I bagmuren er der mindre bomhuller, halvstensbrede og et skifte høje, placeret i fire niveauer med

Fig. 54. Det søndre vindue og skjoldbue i kirkens vestgavl set mod vest (s. 3361). Bemærk den delvise tilmuring af vinduet (s. 3377). Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *The southern window and wall rib in the west gable of the church, looking west. Note the partial bricking-up of the window.*